

YLÖJÄRVEN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖNSUOJELUVIRANOMAI- SEN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2020-2023

1. Valvontaohjelman tausta ja tavoitteet

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja jo tapahtuneesta pilaantumisesta aiheutuvien haittojen korjaaminen. Suunnitelmallisen valvonnan keskeisiä kohteita ovat ympäristönsuojelulain nojalla mm. lupa- ja ilmoitusvelvolliset laitokset ja toiminnot. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on määrätty ympäristöön liittyvää valvontaa myös jätelaissa, vesilaissa ja kemikaalilaissa. Ylöjärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa myös maaineslain ja maastoliikennelain mukaiset, kunnalle kuuluvat valvontatehtävät.

Ympäristönsuojelulain 168 §:ssä edellytetään, että valtion valvontaviranomainen (alueellinen ELY-keskus) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen laativat alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelman (*valvontasuunnitelma*). Lisäksi valvontaviranomaisten tulee laatia luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (*valvontaohjelma*).

Valvontasuunnitelman tavoitteena on tehostaa valvontatoimia sekä tehdä valvonnasta suunnitelmallista ja säännöllistä. Näin voidaan varmistaa, että luvan saanut toiminta on lupahakemuksen mukaista ja että lupamääräyksiä noudatetaan. Lisäksi valvonnan avulla voidaan varmistaa, että toiminnasta ei aiheudu ympäristönsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettua haittaa tai seuraamusta.

Valvontaan liittyvistä toimenpiteistä voidaan periä maksua ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan ja maa-aineslain mukaisen valvonnan osalta. Valvontasuunnitelman tekeminen on edellytys luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvontamaksujen perimiselle (YSL 205 §). Tarkastusmaksusta määrätään ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

2. Valvonnan keinot

Valvontatyötä ovat tarkastuskäynnit laitoksissa ja kohteissa, luvissa edellytettyjen suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen, raporttien tarkastaminen, lisäselvitysten käsittely ja arviointi, yhteydenotot toiminnanharjoittajiin, neuvottelut, valitusten käsittely, toiminnan vaikutusten tarkkailu sekä ongelmatapauksissa edellytettyjen jatkotoimien seuranta.

Kaikki tarkastuskäynneistä laaditut pöytäkirjat, kontrollikäyntien muistiot ja muut oleelliset valvontatoimet arkistoidaan Facta-tietojärjestelmään ja/tai asiakirjojen yhteyteen ja tieto niistä lähetetään toiminnanharjoittajalle.

Valvontaviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus ryhtyä toimiin lainvastaisen tilan korjaamiseksi, jos sellainen havaitaan. Keinoja lain mukaisen tilanteen palauttamiseksi ovat mm. neuvottelut ja selvityspyynnöt, kehotukset ja määräykset sekä pakkokeinot.

3 Valvontaohjelma

Valvontaohjelma koskee laitoksia ja yrityksiä, joiden päästöt, jätteiden loppusijoitus tai jätteiden hyödyntäminen edellyttävät ympäristönsuojelulain mukaista lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä tai jotka ovat ilmoitusvelvollisia. Maa-aineslain ja maastoliikennelain osalta ohjelma koskee lakien mukaisten lupien valvontaa. Lisäksi valvotaan ympäristönsuojelulain mukaisesti pohjavesialueille riskin aiheuttavia ei-luvanvaraisia laitoksia. Jätelain mukainen valvonta perustuu rekisteröitävien toimintojen ohella pääosin ilmoituksiin ja havaintoihin sekä vaarallisia jätteitä tuottavien toimintojen valvontaan. Vesilain valvonta perustuu ilmoituksiin ja havaintoihin.

Pääsääntöisesti kaikki ympäristö-, maa-aines- tai maastoliikennelain mukaan luvanvaraiset laitokset tai toiminnot on velvoitettu hakemaan toiminnalleen lupaa. Joillekin ympäristönsuojelulain mukaisille toiminnoille on kuitenkin tehty ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulon jälkeen annetun lain (113/2000) 7 §:n mukainen ympäristölupatarpeen arviointi ja todettu, että toiminnalle ei toistaiseksi tarvitse hakea lupaa. Nämä laitokset ovat lähinnä eläinsuojia ja jakeluasemia. Laitoksia kuitenkin valvotaan yhdenmukaisesti luvan hakeneiden laitosten kanssa.

Taulukko 1. Ympäristöluvanvaraisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen määrät toimialoittain (tilanne 30.8.2019)

Toimiala	kpl
metalliteollisuus	1
kemianteollisuus	1
energiantuotanto	3
polttoaineiden ja kemikaalien varastointi tai käsittely	18
orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	-
malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	21
mineraalituotteiden valmistus, asfalttiasemat	3
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	-
eläinsuoja tai kalankasvatus	11
liikenne	1
jätteiden ammattimainen tai laitosten käsittely ja keräys sekä jätevesien käsittely	18
muu toiminta (ampumaradat, hiekkapuhallus jne.)	4
Yhteensä	81

3.1 Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen valvonta

Ympäristölupavelvolliset laitokset

Ympäristölupaprosessiin liittyviä tarkastuksia tehdään lupaharkinnan yhteydessä. Tarkastus tehdään tarvittaessa myös luvan myöntämisen jälkeen ennen toiminnan alkamista sekä lupaa uusittaessa tai muutettaessa. Myös toiminnanharjoittajan vaihtuminen edellyttää usein käyntiä valvontakohteessa.

Valvonnan keskeisiä keinoja ovat valvontakohteiden toimintaa, päästöjä ja ympäristövaikutuksia koskevien *tarkkailusuunnitelmien hyväksyminen* tai suunnitelmia koskevat päätökset sekä tarkkailujen toteutumisen seuranta.

Vuosiyhteenvedot toiminnoista pyydetään lupapäätösten mukaisesti. Mikäli yhteenve-
toa ei ole edellytetty, pyydetään se ainakin toiminnoilta, joiden valvomiseksi vuosiyh-
teenve-
to on keskeinen asiakirja (esim. polttonesteiden varastointi ja kallion louhinta).
Toiminnanharjoittajilta saadut *vuosi-, velvoitetarkkailu- ym. raportit tarkistetaan*. Tar-
peen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä tai
käytetään kirjeitse lähetettäviä raportointipyyntöjä.

Ympäristölupien minimitaso-
n valvonta edellyttää määräaikaistarkastuksia. *Määräaikaistarkastukset* tehdään valvontasuunnitelman mukaan. Taulukossa 1 on esitetty valvon-
nanalaiset laitokset. Käynnit suunnitellaan etukäteen ja niiden yhteydessä käydään lä-
pi ainakin seuraavat seikat:

- toiminnan luvanmukaisuus (tuotantomäärät ja – lajit, käyntiajat, raaka-aineet, tekniset rakenteet ja teknologinen toteutus, määrätyt selvitykset, vastuuhenkilöt)
- päästöt ja jätteet (luvanmukaisuus, muutokset, poikkeavat päästöt, päästöjen vähentäminen, jätteiden toimituspaikat)
- tarkkailut (käyttö- ja päästötarkkailu, ympäristövaikutukset)
- toiminnan kehittäminen (toiminnanharjoittajan suunnitelmat, lainsäädännön muutokset)
- mahdolliset valitukset

Tarkastustiheys perustuu eri toimintojen riskinarviointiin ja eri toiminnoissa tapahtuvien muutosten todennäköisyyteen. Riskinarvioinnissa huomioidaan sekä riskin toteutumisen todennäköisyys että tapahtuman seurauksena aiheutuvan pilaantumisen merkittävyys. Riskeiltään ja vaikutuksiltaan suurimmat toiminnot tarkastetaan vuosittain.

Määräaikaistarkastuksia tehdään toimialoittain seuraavasti:

• metalliteollisuus	joka 4. vuosi
• metsäteollisuus	joka 4. vuosi
• energiantuotantolaitokset	joka 5. vuosi
• kemianteollisuus	joka 4. vuosi
• kemikaalien/polttoaineiden varastointi	joka 5. vuosi
• elintarviketeollisuus	joka 5. vuosi
• ns. VOC-laitokset	joka 3. vuosi
• louhostoiminta	joka vuosi
• mineraalituotteiden valmistus	joka 3. vuosi
• nahan/tekstiilien tuotanto/käsittely	joka 4. vuosi
• jäteveden puhdistamot	joka 3. vuosi
• jätteiden käsittely	joka vuosi
• eläinsuojat ja kalankasvatus	joka 5. vuosi
• ampumaradat	joka 4. vuosi
• liikenne	joka 2. vuosi
• hiekkapuhaltamot	joka 4. vuosi

Riskinarvioinnin perusteella tarkastustiheyksiä voidaan muuttaa tapauskohtaisesti. Esim. mikäli toiminta sijoittuu yhdyskunnan vedenhankinnan kannalta tärkeälle pohjavesialueelle, tarkastukset tehdään tiheimmin niissä laitoksissa, joissa käsitellään vedenhankinnan kannalta uhkaavia kemikaaleja tai jätteitä. Tarkastustiheyttä voidaan kasvattaa myös toistuvien puutteiden tai valitusten vuoksi.

Ylöjärvellä ei käytetä otantamenettelyä. Valvontaohjelman mukaiset kohteet tarkastetaan järjestelmällisesti niille määritellyn tarkastustiheyden mukaan. Tarkastustiheyttä määriteltäessä on otettu huomioon laitospohjaisen riskinarvioinnin tulokset ja valvontaan käytettävissä olevat resurssit.

Valvovan viranomaisen vastuulla on varmistaa, että toimija noudattaa lakeja ja sääntöjä sekä voimassa olevia lupamääräyksiä. Tarkastuksessa arvioidaan myös, ovatko lupamääräykset ja toiminta ajan tasalla riskeihin nähden.

Ilmoituksenvaraiset laitokset (10 luku)

Ilmoitusmenettelyssä tarkastetaan, että ilmoituksessa on tarpeelliset tiedot valvonnan kannalta ja että toiminta on lain ja asetusten mukaista. Viranomaisen tekee ilmoituksen johdosta päätöksen. Valvontakeinot sekä tarkastusmenettelyt ja -tiheydet ovat yhteneviä ympäristölupavelvollisten laitosten kanssa.

Kontrollikäynnit tehdään yleensä ennalta ilmoittamatta. Niiden yhteydessä voidaan ottaa esim. näytteitä. Kontrollikäyntejä tehdään tarpeen mukaan myös valitusasioita sekä ongelma- ja poikkeustilanteita selvitettäessä. Toimintaan kohdistuvien valitusten osalta ollaan aina yhteydessä toiminnanharjoittajaan.

Rekisteröitävät laitokset

Rekisteröintimenettelyssä tarkastetaan, että valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot on toimitettu ilmoituksessa. Kun tarvittavat selvitykset on toimitettu, merkitään rekisteröitävä laitos ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Valvontakeinot sekä tarkastusmenettelyt ja -tiheydet ovat yhteneviä ympäristölupavelvollisten laitosten kanssa.

Muu valvonta

Ympäristönsuojelulain perusteella tehdään ilmoituksia seuraavista, kertaluontoisista toiminnoista:

- ilmoitus melua ja ääntä aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta (YSL 118 §)
- ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta (YSL 120 §)
- ilmoitus koeluontoisesta toiminnasta (YSL 119 §)

Ilmoituksia tehdään vuosittain muutamia lähinnä meluun liittyen. Ilmoitusten johdosta valvontaa tehdään tarveharkinnan ja mahdollisten asukkaiden ilmoitusten mukaisesti.

Lupa- ja ilmoitusvelvollisten laitosten lisäksi valvontatoimissa kiinnitetään erityistä huomiota pohjavesialueella sijaitsevien pienempien laitosten valvontaan. Pohjavesialueilla järjestetään erillisiä valvontakierroksia, joihin käytetään vähintään 10 henkilötyöpäivää vuosittain.

Ympäristönsuojelulain ja VnA:n (157/2017) mukaista talousjätevesien käsittelyä edellyttäviä haja-asutusalueen kiinteistöjä valvotaan ilmoitusten ja havaintojen perusteella. Viemäriverkoston ulkopuolella olevia kiinteistöjä on Ylöjärvellä useita tuhansia.

3.2 Jätelain (646/2011) mukainen valvonta

Jätelain perusteella rekisteröitävien laitosten osalta merkitään tehdyt ilmoitukset ympäristönsuojelun tietojärjestelmään sekä Facta-tietojärjestelmään. Valvontakeinot sekä tarkastusmenettelyt ja -tiheydet ovat yhteneviä ympäristönsuojelulain perusteella rekisteröitävien laitosten kanssa. Valvontaohjelmaan sisällytetyt vaarallisten jätteiden tuottajat tarkastetaan viiden vuoden välein. Muutoin valvontaa suoritetaan pääosin pohjave-

sivalvonnan, ilmoitusten ja havaintojen perusteella (mm. roskaamisen valvonta). Rakennetun ympäristön valvontaa suoritetaan yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa mm. vuotuisilla katselmuksilla. Rakennusten purkuluvat tulevat rakennusvalvonnasta tiedoksi ympäristönsuojeluun ja niitä valvotaan tarpeen mukaan.

3.3 Vesilain (587/2011) mukainen valvonta

Vesilain mukaisessa valvonnassa on keskeisessä roolissa ELY-keskus, joka käsittelee mm. vesirakentamisilmoitukset. Vesistön rakentamiseen tai ruoppaukseen liittyvät luvat käsittelee aluehallintovirasto, joten niiden osaltakin päävastuu valvonnassa on ELY-keskuksella. Ympäristönsuojeluviranomainen on toimivaltainen ojitusasioissa, jotka edellyttävät aina tarkastuskäyntiä. Valvontaa suoritetaan yhdessä ELY-keskuksen ja rakennusvalvonnan kanssa pääosin tulleiden ilmoitusten ja havaintojen perusteella.

3.4 Kemikaalilain (744/1989) mukainen valvonta

Kemikaalilain mukaisessa valvonnassa ovat keskeisessä roolissa pelastuslaitos ja Turvatekniikan laitos, jotka käsittelevät mm. kemikaali-ilmoitukset. Valvontaa suoritetaan yhdessä em. tahojen kanssa. Lisäksi ympäristövalvonnan yhteydessä suoritetaan REACH-asetuksen mukainen tarkastus käytettävien kemikaalien turvallisuuden selvittämiseksi.

Kemikaalionnettomuuksien torjunnasta säädetään öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009). Torjuntaa suorittavat pääasiassa pelastuslaitos, ELY-keskus ja kunnan öljyvahinkojen torjuntaviranomainen. Ympäristönsuojelu osallistuu tarkastuksiin ja jälki-
valvontaan tarpeen mukaisesti.

3.5 Muu ympäristönsuojeluun liittyvä lainsäädäntö

Ympäristönsuojeluun liittyen on ympäristönsuojelulaisissa ja useissa asetuksissa säädöksiä, joiden perusteella tehdään ilmoitus pääasiassa alueelliselle ELY-keskukselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Näitä ovat mm:

- ns. VOC-asetuksen (435/2001) mukaiset ilmoitukset liuottomien käytöstä
- ilmoitus jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (VnA 843/2017)
- ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamisesta (YSL 136 §)

Edellä olevien lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesihuoltolain (119/2001) nojalla vesijohdon ja viemärin toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesijohto- ja viemäriverkostoon sekä ns. nitraattiasetuksen (1250/2014) mukaisia asioita kuten lannan patterointia. VnA (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta edellyttää ympäristönsuojeluviranomaista yhdessä muiden viranomaisien kanssa valvomaan asetuksen noudattamista.

Ilmoitusten johdosta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee vain tarvittaessa valvontatoimenpiteitä. Vesihuoltolain mukaista valvontaa suoritetaan mm. vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä ja ilmoitusten/toimenpidepyyntöjen johdosta.

3.6 Maastoliikennelain mukainen valvonta

Maastoliikennelain mukaan lain nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu kunnassa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Valvonnan piiriin kuuluvat lautakunnan myöntämät luvat kilpailuihin ja harjoituksiin sekä lautakunnan hy-

väksymät moottorikelkkailureittisuunnitelmat. Moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttämistä maastossa valvoo poliisi.

Lupaprosessiin liittyviä tarkastuksia tehdään lupaharkinnan yhteydessä. Tarkastus tehdään luvan myöntämisen jälkeen ennen toiminnan alkamista sen jälkeen, kun reitti on merkitty maastoon sekä lupaa uusittaessa tai muutettaessa. Muuta valvontaa tehdään tarpeen mukaan ja ilmoitusten perusteella.

3.7 Maa-ainelain mukainen valvonta

Maa-ainelain mukaan kunnan valvontaviranomaisen tehtävänä on ohjata ja valvoa maa-ainesten ottamista kunnassa. Lupaprosessiin liittyviä tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan lupaharkinnan yhteydessä. Tarkastus tehdään luvan myöntämisen jälkeen ennen toiminnan alkamista sen jälkeen, kun ottoalue on merkitty maastoon sekä lupaa uusittaessa tai muutettaessa. Myös toiminnanharjoittajan vaihtuminen edellyttää usein käyntiä valvontakohteessa. Maa-aineluvan haltijan tulee tehdä ilmoitus ottomäärästä vuosittain Suomen ympäristökeskukselle. Maa-ainasetuksen mukaan alueella tulee pitää myös loppukatselmus oton päätyttyä.

Valvonnan keskeisiä keinoja on kohteiden toimintaa, päästöjä ja ympäristövaikutuksia koskevien tarkkailujen toteutumisen seuranta.

Toiminnanharjoittajilta saadut *vuosi- ym. raportit tarkistetaan* ja arkistoidaan asiakirjojen yhteyteen. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä.

Maa-ainesten oton minimitaso valvonta edellyttää määräaikaistarkastuksia. *Määräaikaistarkastukset* tehdään vähintään kerran vuodessa. Tarkastustiheyttä voidaan kasvattaa toistuvien puutteiden tai valitusten vuoksi. Käynnit suunnitellaan etukäteen ja niiden yhteydessä käydään läpi ainakin seuraavat seikat:

- toiminnan luvanmukaisuus (ottomäärät ja -lajit, toiminta-ajat, tekniset rakenteet, määrätyt selvitykset, vastuuhenkilöt)
- tarkkailut (käyttötarkkailu, ympäristövaikutukset)
- mahdolliset valitukset

Valvovan viranomaisen vastuulla on varmistaa, että toimija noudattaa lakeja ja sääntöjä sekä voimassa olevia lupamääräyksiä. Tarkastuksessa arvioidaan myös, ovatko lupamääräykset ajan tasalla riskeihin nähden.

Kontrollikäynnit tehdään yleensä ennalta ilmoittamatta. Kontrollikäynntejä tehdään tarpeen mukaan myös valitusasioita sekä ongelma- ja poikkeustilanteita selvitettäessä. Toimintaan kohdistuvien valitusten osalta ollaan aina yhteydessä toiminnanharjoittajaan.

4 Valvontaohjelma

Ylöjärvellä on ympäristönsuojelulain mukaisia lupavelvollisia laitoksia ollut viime vuosina keskimäärin 55 kpl. Ympäristönsuojelulain mukaisen ilmoituksen toiminnastaan on tehnyt toistaiseksi 1 laitos. Ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröityjä toimintoja on Ylöjärvellä noin 20 kpl, jotka liittyvät pääasiassa polttoaineiden varastointiin, asfaltin tekemiseen ja energiantuotantoon. Pohjavesialueista etenkin Ylöjärvenharjun I- luokan

pohjavesialueella on lisäksi kymmeniä, pääosin metallialan yrityksiä, jotka varastoivat pohjaveden kannalta haitallisia kemikaaleja tai vaarallisia jätteitä. Valvontaohjelmassa on toistaiseksi noin 15 vaarallisen jätteen tuottajaa.

Maa-aineslain mukaisia lupia on ollut viime vuosina keskimäärin 45 kpl. Jätelain mukaisia rekisteröitäviä toimintoja ja maastoliikennelain mukaisia lupia on muutamia.

Valvontaohjelma muodostuu laitosluettelosta, jossa on esitetty luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät laitokset ja toiminnot Ylöjärvellä sekä kohdan 3.1. periaatteiden mukaisesti tehtävästä suunnitelmasta, jossa esitetään tehtävät tarkastukset ja mahdolliset muut suunnitelmalliset toimenpiteet kalenterivuositain. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain viranhaltijoiden toimesta ja sitä muokataan vuosittain laitosluettelon ja havaittujen valvontatarpeiden mukaisesti. Ohjelman mukainen valvonta on lupa- ja rekisteröintivelvollisten toimintojen osalta maksullista.

5 Valvonnan resurssit ja yhteistyö

Valvontaa toteuttavat ympäristöpäällikkö ja ympäristötarkastaja. Ympäristövalvonnan osalta tehdään yhteistyötä erityisesti kaupungin rakennusvalvonnan (mm. rakentaminen, rakennetun ympäristön siisteys ja pohjavesialueen toiminnot), Pirkanmaan ELY-keskuksen (mm. ympäristöluvat, maaperän pilaantuminen, maa-ainesluvat ja vesilain valvonta), Pirkkalan ympäristöterveysvalvonnan Pirtevan (mm. ympäristöluvat, ympäristömelu, maatalous) ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen (mm. kemikaalivalvonta) kanssa.

6 Valvontasuunnitelman seuranta

Toteutuneesta valvontatyöstä laaditaan vuosittain raportti, jossa esitetään valvonnan toteutuminen kuluneena vuonna. Raportti saatetaan ympäristölautakunnan käsiteltäväksi. Valvontasuunnitelma päivitetään tarpeen mukaan. Päivitystä edellyttävät uudet ja poistettavat valvontakohteet sekä mm. lainsäädännön muutokset.